

Türkiye’de Spor ve Rekreasyon Politikalarının Oluşumu ve Bu Hizmetlerin Sunumu¹

Yrd. Doç. Dr. Ahmet UÇAR

Özet

İnsanlar son zamanlarda sürekli sağlıklı yaşam sürdürmenin yollarını aramaktadırlar. Sağlıklı yaşam için gerekli aktivitelerden en önemlilerinin spor ve rekreasyon faaliyetleri olduğu söylenebilir. Bu bakımdan günümüzde rekreasyon faaliyetleri toplumun ilgi odağı olmuştur ve gittikçe de bu faaliyetlerin yapılabileceği alanlara daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda çalışmada, bu faaliyetlerin toplum sağlığı için önemi vurgulanarak, önce, Türkiye’de spor ve rekreasyon politikalarının oluşturulması, devamında spor ve rekreasyon alanlarının oluşturulması ile hizmetlerin halka sunulmasında yerel yönetimlerin görev ve fonksiyonları incelenecektir. Son olarak, dünyanın farklı ülkelerinde bu hizmetlerin sunulması irdelenecek ve çalışma sonuç ve önerilerle tamamlanacaktır.

Anahtar kelimeler: Spor ve rekreasyon, yerel yönetim, spor politikaları, sağlıklı yaşam

Formulation of Sportand Recreation Policiesin Turkey and Delivering These Services

Abstract

In recent times, people are continuously trying to survive living healthily. It can be said that the most important activities required for healthy life are sport and recreationactivities. Therefore, nowadays recreationactivities are in the spotlight of the society and daybyday the facilities for recreation activities are needed more.

---

¹ Yrd. Doç. Dr. Ahmet UÇAR, Celal Bayar Üniversitesi, İİBF Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, ahmet.ucar@cbu.edu.tr

In this sense, in the study, emphasizing importance of the activities for community health care, first, formulation of sport and recreation policies in Turkey, then the duties and functions of local administrations on delivering recreation services to public by establishing sport and recreation facilities will be studied.

Finally, delivering these services in different countries in the World will be analyzed and the study will be completed with the result and suggestions.

Keywords: Sport and recreation, local administrations, sport policies, healthy life

1. Giriş

Günümüzde insanların çoğu, artık şehirlerde yerleşik bir hayat sürdürmektedirler. Gerek sanayileşme sonrası hızlı kentleşme, gerekse kırsal kesimde tarım arazilerinin oldukça küçülmesi sonucu tarımda istihdam olanaklarının azalması, insanları kentlere göçe zorlamaktadır. Böylece, kentlerde yaşayan nüfus gittikçe çoğalmaktadır. Şu anda ülkede yaşayan nüfusun köy ve kent oranına baktığımızda şehirlerde yaşayan nüfusun oranı % 80'i aşmıştır. Kalabalıklaşan kentlerde insanlar çalışma hayatlarının dışında kalan serbest zamanlarını değişik biçimlerde değerlendirmeye çalıştıkları görülmektedir. Serbest zaman kavramı insanların hayatlarını idame ettirmek için sürdürdükleri iş yaşamı dışında kalan zamanı kapsamaktadır. Bu bağlamda, spor ve rekreasyon faaliyetlerinin günümüz toplum yapısında insanların en çok ilgi gösterdiği alanlar olduğu söylenebilir. Zira insanlar, sağlıklı ve zinde kalabilmenin yolunu, spor ve rekreatif faaliyetlere katılmakta görmektedirler. Bu yüzden insanların çoğunun işten arta kalan zamanlarını genellikle spor ve rekreatif faaliyetlerle geçirdikleri söylenebilir.

Toplumun sağlıklı ve zinde kalabilmesi için bu tür faaliyetlere, bu faaliyetlerin yapılacağı alanlara ihtiyaç vardır. Bu anlamda, sağlıklı toplumların oluşturulması görevi anayasal bir ilke olarak devlete düşmektedir. Nitekim 1982 Anayasasının 58. Maddesi "Gençliğin korunması" ve 59. Maddesi de "Sporun geliştirilmesi" konularına yer vermekte ve bu konuları düzenlemektedir.

"Gençliğin korunması" başlığında şu ifadeler yer verilmektedir: "Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçlu-

luk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.”

“Sporun geliştirilmesi” başlığında ise: “Devlet her yaştaki Türk vatandaşının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyla korur.” ifadelerine yer vererek toplumun hayatında sporun, beden ve ruh sağlığının önemine vurgu yapılmıştır. Bu açıdan sağlıklı bir toplumun oluşturulmasında merkezi yönetime olduğu kadar, yerel yönetimlere de önemli görevler düşmektedir.

Mobley (2006: 1)'e göre, toplumun ve toplumdaki tüm vatandaşların genel refah ve sağlığını güvence altına almak, devletlerin hem ulusal hem de yerel düzeyde yapması gereken önemli görevlerindendir. Spor kişinin ruh ve beden sağlığını etkileyen, güvence altına alan, kişiyi topluma entegre eden, günlük yaşamın stress ve gerginliğinden uzaklaştıran bir araç olarak görülmektedir. Bu özellikleriyle spor çok önemli bir kamu hizmeti alanıdır (Sivrikaya ve Doğu, 2011: 53). Dünya Sağlık Örgütü'nün 2002 raporunda, sağlığı geliştirici fiziksel aktivitelere katılım düzeyinin düşük olması, toplumun sağlığı üzerinde büyük bir olumsuz etki yarattığı belirtilmektedir. Fiziksel hareketsizlik, Avrupa Bölgesinde yılda tahmini olarak 600.000 kişinin ölümüne yol açmakta ve premature ölüm ve sakatlanmalara bağlı olarak sağlıklı yaşam süresinde 5.3 milyon yıllık bir kaybaneden olmaktadır. Fiziksel hareketsizlik, kalp-damar hastalıkları, diyabet ve belli başlı kan sertürleri gibi pek çok kronik hastalığın görülme riskini arttırmaktadır. Yönetimlerin, insanların çektikleri acıların yanında bu hastalık ve durumlara ilişkin mali yüklerle ilgilenmeleri gerekmektedir (Edwards ve Tsouros, 2006: 11).

Toplumların gelişmesinde önemli bir rolü olan sporun tarihi insanlık tarihinin başına kadar eskilere götürülebilir. Spor faaliyetleri, dünya ölçeğinde, çok sayıda insanın katıldığı ve ilgi gösterdiği bir uğraş olmuş ve olmaya devam edecektir. Rekreasyon, park ve serbest zaman hizmetlerinin misyon ve hedefleri, toplumdaki tüm bireylerin yalnız çalışma yaşamlarında değil, aynı zamanda serbest zamanlarındaki aktiviteler sürecinde de yaşam kalitelerini geliştirmek olmalıdır. Bu anlayış, hem devletin hem de yerel yönetimlerin, bireylerin refah seviyelerini geliştirme sorumluluğunu taşımaktadır (Mobley, 2006: 1).

Yerel yönetimler bu konuda ne yapmalı ve nasıl bir yol izlemelidir? Bu konuda, yalnızca birey davranışını değiştirmeye odaklanan yaklaşımların getirecekleri başarı sınırlı olmaktadır. Yapılan araştırma bulgularına

göre, insanların hayatını aktif hale getirecek politika ve uygulamaların, fiziksel ve sosyal çevrelerinde birlikte değişiklikler yapması halinde başarılı olma olasılığı daha yüksektir.

Yerel düzeyde politika değişiklikleri, fiziksel aktiviteyi daha kolay bir seçim haline getirerek uzun vadede fiziksel aktiviteyi arttırmak konusunda zellikle etkili olabilmektedir. Örneğin, taşıt trafiğinin hızının azaltılması ve güvenli bisiklet ve yürüyüş rotalarının oluşturulması, fiziksel aktivitenin artırılması sonucunu doğurabilir. Hatta şehir planlaması yapılırken, arazi kullanımının düzgün yapılması çeşitlilik gösteriyorsa yani dükkanların, okulların, işyerlerinin ve diğer güzergahların konutlara yakın olarak konumlandırılması halinde insanların yürüyüşü tercih etme olasılığının yüksek olduğu da söylenebilir (EdwardsveTsouros, 2006: 12).

2. Yeni Yönetim Anlayışı Çerçevesinde Yerel Yönetimlerin Sosyal Hizmet Fonksiyonları

Devlet'in fonksiyonlarının zamanla arttığı bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla devlet ilk kurulduğu yıllarla bugün geldiğimiz noktada çok farklı fonksiyonlar yürütmektedir. Başka birdeyişle, günümüzde devlet, sadece vergi toplayan, adaleti ve güvenliği sağlayan devlet değil, aynı zamanda bir takım modern ve sosyal ödevleri olan devlet konumundadır. Bu bakımdan devlet, sorumluluğunu taşıdığı vatandaşlarına adalet ve güvenliğin dışında birçok modern hizmetler de sağlamak durumundadır. Çünkü sosyal devlet ya da refah devleti anlayışı bunu gerektirmektedir. Bu anlamda sosyal devlet; yurttaşlarının sosyal durumlarıyla, refahlarıyla ilgilenen, onlara asgari bir yaşam düzeyi sağlamayı ödev bilen devlet şeklinde tanımlanmaktadır (sosyalhizmetuzmani.org, 2015).

Sosyal devlet, maddi ve manevi anlamda ihmal edilmiş kişilerin, devlete karşı sosyal destek talebinde bulunma hakkına yani sübjektif bir kamu hakkına sahip olmaları demektir. Çoğulcu demokratik toplum yapısında insanların devletten beklentileri artmıştır. İnsanlar artık sadece yol, su, kanal istemiyor. Bunların yanı sıra sosyal, kültürel, sportif hizmetler istemektedir. Hatta sosyal ve psikolojik danışma hizmetleri bile istenir hale gelmiştir (sosyalhizmetuzmani.org, 2015). Ancak yönetim anlayışında ortaya çıkan yeni gelişmeler ve anlayışlar doğrultusunda bu tür faaliyet ve hizmetlerin yürütülmesi, daha çok yerel yönetim kuruluşlarına bırakılmaktadır. Zira hem AB ülkelerinde hem de genel olarak dünyanın diğer gelişmiş ülkelerinde yönetimde yeni anlayış olan yerindenlik (subsidiarite) ilkesi ve yöne-

tişim uygulaması benimsenmiş ve uygulanmaktadır. Bu bakımdan günümüzde merkezi yönetimler bu tür hizmetlerin yürütülmesinde aktif rol almak yerine, daha çok halka en yakın yönetim birimleri olan yerel yönetimlere bırakmaları gerekmektedir. Merkezi yönetime düşen görev ise, hizmetleri düzenlenmesi ve koordine edilmesini sağlayarak yerel yönetimlere yardımcı olmaktır. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (2015)'nin 4/3 maddesinde yer alan "yerindenlik" ilkesi de hizmetlerin sunumunun böyle olacağını belirtmektedir. Buna göre, "Kamu yönetimi sorumlulukları, tercihen vatandaşa en yakın otorite tarafından yerine getirilecektir; ancak, görevin kapsam ve niteliğinin bunu zorunlu kılması ve yerel yönetimlerin bu görevi yerine getirecek yetenek ve ekonomik güce sahip olmamaları halinde bundan vazgeçilebilir." Bu bağlamda yerel yönetimler ve her kademedeki diğer devlet birimlerinin, bütün vatandaşların sağlık, huzur, güven, eğitim ve yaşam kalitelerinin geliştirilmesinde önemli görev ve sorumlulukları olduğu söylenebilir. Çağdaş bir toplumda hem devleti yönetenlerin, hem de tüm bireylerin kendisinin yaşam kalitelerini geliştirmek için gayret içinde olması gerekmektedir. Bu anlamda rekreasyon, parklar ve serbest zaman hizmetlerinin insanların sağlıklı hayat sürdürmelerinde öneminin büyük olduğu söylenebilir (Moblely, 2006: 4).

Belediyeler açısından yeniden yapılanma çalışmaları kapsamında, belediyelerin faaliyet alanlarında ve yönetim şekillerinde de çalışmalar yapılması gerekmektedir. Genelde kamu yönetiminin ve özeldede ise yerel yönetimlerin hizmet alanlarında ve yönetim şekillerinde yeni anlayış ve yöntemler geliştirilmektedir. Belediyelerin bu gelişmeleri yakından takip ederek, mevzuat çerçevesinde uygulanması mümkün ve yararlı olanlarını gerçekleştirmeleri, hizmet zenginliği, demokratik gelişme ve vatandaş memnuniyetini sağlayacaktır(sosyalhizmetuzmani. org, 2015).

3. Cumhuriyet Döneminde Spor Politikalarının Oluşturulması ve Yürütülmesi

Türkiye'

de her alanda olduğu gibi, spor alanında da oluşturulan politikaların genellikle merkezi yönetim ağırlıklı olarak gerçekleştirildiği görülmektedir. Osmanlıdan miras kalan bu yönetim anlayışının Cumhuriyet döneminde de devam ettiği söylenebilir. Cumhuriyet döneminde oluşturulan sporla ilgili politikalar konusunda Zengin ve Öztaş'ın (2010: 54) tespitlerine göre, Türkiye'de spor hizmetleri merkezîyetçi bir anlayışla devlet eliyle sevk ve idare

edilirken, Fransa, Yunanistan, İngiltere, Danimarka ve Hollanda gibi bazı Avrupa ülkelerinde sporun sevk ve idaresi, federatif örgütler ve gönüllü kuruluşlarca yapılmaktadır. Bu durumda, Avrupa ülkelerinde sporun sevk ve idaresi için devlet bütçesinden ek bir para harcanmazken, Türkiye’de spor hizmetleri için Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü(GSGM) bütçesine para aktarılmaktadır. Ancak, devlet bütçesinden Türk spor kuruluşu GSGM’ye aktarılan kaynakların yeterli olmadığı ve GSGM’nin makro planlama ve hedefleri gerçekleştirmediği gibi, verilen sportif hizmet ve faaliyetlerin de yeterli düzeyde yerine getirilmediği bilinmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş yılları olan ilk on yılında, spor ve gençlik hizmetlerini düzenleyen herhangi bir kuruma rastlanılmamaktadır. Bu açıdan, sporun geliştirilmesi ve gençliğin spor eğitimi konusunda ilk kurulan birim olarak 1933 yılında 2287 sayılı Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütü ve Görevleri Yasası (Maarif Vekâleti Merkez Teşkilatı ve Vazifeleri Kanunu) ile Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Beden Terbiyesi ve İzcilik Müdürlüğü’nden bahsedilebilir. Daha sonra 29 Haziran 1938 tarihinde çıkarılan 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanunu ile Başbakanlığa bağlı olarak Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü (BTGM) kurulmuştur. Kanunda BTGM’nün kuruluş amacının: “Yurttaşın fizik ve moral kabiliyetlerinin ulusal ve inkılâpçı amaçlara göre gelişimini sağlayan oyun, jimnastik ve spor faaliyetlerini sevk ve idare etmek.” olduğu zikredilmiş ve böylece spor politikaları ile spor hizmetlerinin genel müdürlük düzeyinde sağlanması kararlaştırılmıştır. Ancak, BTGM’nün 29 Mayıs 1942 tarihinde 4235 sayılı yasa ile kuruluş yasası değiştirilmiş ve Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlanmıştır. Bunun akabinde ilerleyen yıllarda, 6 Mayıs 1960 tarihinde 7474 sayılı Yasa ile tekrar Başbakanlığa bağlanmış olduğu görülmektedir (Ekenci ve Serarslan, 2006: 22; line.do, 2015).

Bundan sonra spor politikaları konusunda oluşan önemli bir gelişme ise, 3 Kasım 1969 tarihinde Gençlik ve Spor Bakanlığının kurulmuş olmasıdır ve spor politikalarının oluşturulması bakanlık düzeyine çıkarılmıştır. Bir yıl sonra ise, 6 Şubat 1970 tarihli ve 3/707 sayılı Cumhurbaşkanlığı tezkeresiyle BTGM bu Bakanlığa bağlı kuruluş statüsü kazanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığınca sürdürülen beden eğitimi ve izcilik hizmetleri de Gençlik ve Spor Bakanlığınca devredilmiştir.

1981 yılında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Beden Eğitimi, Spor ve İzcilik Dairesi Başkanlığı kurulmuştur. Gençlik ve Spor Bakanlığınca yürütülen beden eğitimi, spor ve izcilik hizmetleri, 8 Temmuz 1982 tarihinde

Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı arasında imzalanan protokol doğrultusunda iki kurum arasında paylaştırılmış, Milli Eğitim Bakanlığı'na devredilen okullara yönelik hizmetler Beden Eğitimi, Spor ve İzcilik Dairesi Başkanlığı'nca yürütülmeye başlanmıştır.

14 Aralık 1983 tarihli ve 18251 sayılı Resmi Gazetede (mükerrer) yayımlanan 179 sayılı "Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" gereğince Milli Eğitim Bakanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlığı birleştirilmiş ve yeni oluşum Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı (MEGSB) adını almıştır. Söz konusu düzenlemeyle BTGM, MEGSB'na bağlı bir kuruluş haline getirilmiştir (Ekenci ve Serarslan, 2006: 22-23; line.do, 2015).

Gençlik hizmetlerinin planlanması ve uygulanmasından sorumlu olmak üzere Gençlik, Beden Eğitimi ve Okul Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuş ve 1969'dan itibaren Gençlik ve Spor Bakanlığı'nca yürütülmüş olan hizmetleri yürütme görevi yeni kurulan genel müdürlüğe verilmiştir. Böylece gençlik hizmetlerine yönelik örgütlenme genel müdürlük düzeyine indirgenmiştir.

Çok geçmeden 179 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin bazı maddelerini değiştiren 08.06.1984 tarihli ve 208 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile bir de Gençlik Hizmetleri Faaliyetleri Dairesi Başkanlığı kurulmuştur.

21 Mayıs 1986 tarihinde 3289 sayılı "Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun" çıkarılmış ve söz konusu kanun ile BTGM, Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü adını alarak yeniden teşkilatlandırılmıştır (line.do, 2015). Dolayısıyla 3.6.2011 tarihinde Gençlik ve Spor Bakanlığı kurulana kadar spor politikaları genel müdürlük düzeyinde oluşturulmaya devam etmiştir.

Spor ve gençliği ilgilendiren politikalar şu an Türkiye'de bakanlık düzeyinde bir örgütlenme ile yürütülmektedir. Söz konusu bakanlık 3. 6. 2011 tarihinde çıkarılan 638 sayılı Gençlik ve Spor Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuştur. Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin 2.maddesinin *d* ve *e* bendinde bakanlığın sporla ilgili görevleri düzenlenmiştir. Buna göre bakanlığın spor ve spor politikaları ile ilgili görevleri: "Spor faaliyetlerinin plan ve program dâhilinde ve mevzuata uygun bir şekilde yürütülmesini gözetmek, gelişmesini ve yaygınlaşmasını teşvik edici tedbirler almak, spor alanında uygulanacak politikaları tespit etmek ve uluslararası kuralların ve talimatların uygulanmasını

temin etmek” olarak ifade edilmektedir. Bakanlığın teşkilatlanması içinde sporun geliştirilmesi ve spor politikaları oluşturma işlerini yürütmek üzere Spor Hizmetleri Dairesi Başkanlığı kurulmuştur ve görevlerinden de 9.maddede şöyle bahsedilmektedir(mevzuat.gov.tr, 2015):

a) Spor faaliyetlerinin gelişmesini ve yaygınlaşmasını teşvik edici tedbirler almak ve bu faaliyetlere her yaşta katılımı sağlayacak önlemler geliştirmek,

b) Yurtiçi ve yurtdışı spor faaliyetlerinin plan ve program dâhilinde ve mevzuata uygun olarak yürütülmesini gözetmek ve gelişmesini sağlamak, spor alanındaki uluslararası kuralların ve talimatların uygulanmasını temin etmek,

c) Spor federasyonlarının kurulmasını teşvik edici önlemler almak, sporcu yetiştirilmesi, sporcu sağlığı ve spora ilgiyi artırmaya yönelik çalışmaları takip etmek,

ç) Spor alanında uygulanacak temel politika önerileri geliştirmek,

d) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Politika; bugünkü ve gelecekteki kararlara yön verebilmek için, birçok alternatif arasından seçilen belirli bir yol veya davranış tarzı, uzun bir plan, yöneticilere karar vermekte rehberlik eden ilkeler dizisi olarak tanımlanabilir. Spor politikası denince; sporun ele alınışı, ilke ve hedefleri, bu hedeflere ulaşma yol ve yöntemleri, altyapı, tesis, araç-gereç ve eğitim-öğretim anlayışı, ulusal ve uluslararası düzeyde spora bakış açısı, sporun örgütleniş ve uygulanış felsefesi akla gelmektedir. Türkiye’de spor politikalarının amaçlarını; ulusal sporun örgütlenmesi, güçlendirilmesi ve sporcu gelişiminin yönlendirilmesi olarak sıralamak mümkündür. Hükümetlerin programlarında spora yer vermeleri ile oluşturulan spor politikaları, sporun gelişimine yön vermesi açısından önemlidir (Aykın ve Bilir, 2013: 241). Dolayısıyla bugüne kadar Cumhuriyet döneminde kurulmuş olan hükümetlerin programlarında yer alan spor politikalarını da kısaca değerlendirecek, genelde merkezi yönetimin spor hizmetlerin sunumu ve geliştirilmesi için görev üstlenmeye çalıştığı söylenebilir. Kurulan 62 hükümetin yarısı yani 31’i programında spor ve spor politikalarına yer vermediği görülmektedir. Spora yer veren diğer yarısının da çoğu sadece merkezi hükümetin faaliyetleriyle geliştirmeyi tercih etmiştir. Hükümet programlarında spor ve spor politikalarına yer veren hükümetlerin bazıları, sporun geliştirilmesinde yerel yönetimlerin de rol almasını ve bilhassa belediyeler şehirlerin imar

düzenini hazırlarken spor tesisleri ve park alanlarına daha çok yer ayırmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Nitekim programında spor politikalarına bu şekilde yani sporu yerel yönetimlerle birlikte geliştirmeyi amaçlayan hükümetlere örnek olarak 45. ve 46. Hükümetler yani 1. ve 2. Özal Hükümetleri, 57. Hükümet, 58.Gül Hükümeti ve 61. Erdoğan Hükümeti zikredilebilir. Hatta bunlardan 58. Gül Hükümeti spor politikalarına daha farklı bir yaklaşım da getirmiştir. Zira 58. Hükümet programında, sporun geliştirilmesi ve yaygın hale getirilmesinde merkezi hükümetin aktif rol almamasını, bunun yerine düzenleyici, denetleyici ve koordine edici bir fonksiyon yüklenerek sporun geliştirilmesinde daha çok gönüllü kuruluşlar ve özel teşebbüs işbirliği ile yerel yönetimlerin görev almasını savunmuştur (tbmm.gov.tr, 2015).

59. Hükümet 1. Erdoğan Hükümeti dünyada oluşan ve gelişen şartlara göre spor politikalarının oluşturulmasını hedefleyerek spor politikalarına hükümet programında kısa yer verirken, 61. Hükümetin yani 3. Erdoğan Hükümetinin programında oldukça uzun olarak yer verilmiştir. Çünkü bu hükümetin kurulmasıyla birlikte devletin vatandaşa daha iyi hizmet sunması amacıyla beş yeni bakanlığın kurulması da gerçekleşmiş ve bu beş bakanlıktan birisi de Gençlik ve Spor Bakanlığıdır. Bu hükümet programında spor politikaları konusu önceki Erdoğan hükümeti döneminde yapılan icraatlarla detaylı olarak anlatılmış ve spor konusu turizmle birlikte ele alınarak geliştirileceği üzerinde durulmuştur. Yeni kurulan Gençlik ve Spor Bakanlığının bu konularda büyük bir gayretle çalıştırılacağı belirtiliyor ve sporu geniş kitlelere yayabilmek için, okul binalarını mimari olarak kolay erişilebilir, yeterli oyun, spor ve kültürel alanlara sahip fonksiyonel mekânlar olarak tasarlayıp inşa edileceği, sporu sadece boş zamanları değerlendirme aracı olarak değil, aynı zamanda sosyalleşmenin ve sağlıklı bir toplum olmanın da önemli bir aracı olarak görüldüğü vurgulanmıştır (tbmm.gov.tr, 2015).

4.Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Fonksiyonları ve Yerel Hizmet Olarak Spor ve Rekreasyon Faaliyetleri

Türkiye’de yerel yönetimler kamu yönetiminin diğer bir kolu olarak kamu hizmeti sunmakla görevli olan anayasal kurumlardır. Dolayısıyla 1982 Anayasası’nın 123. maddesine göre, “İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanmaktadır.” Yine 1982 Anayasası’nın 127. maddesine göre, “Mahalli idareler; il, belediye veya

köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.” Görüldüğü gibi anayasa yerel yönetimleri bir şehir, belde veya en küçük yerleşim birimi olan köy halkının ortak yerel nitelikli ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmalarını ve yönetiminin başına da kendilerinin seçtikleri yani seçimle demokratik bir şekilde oluşturdukları yöneticiler tarafından sağlanmasını ön görüyor. İşte burada anayasa maddesinde genel olarak söz edilen her türlü ortak yerel ihtiyaçların arasında spor ve rekreasyon hizmetleri de yer almaktadır. Nitekim son çıkarılan yerel yönetim yasaları incelendiğinde, yani gerek 5302 sayılı İl Özel İdare Kanunu, gerek 5393 sayılı Belediye kanunu ve gerekse 5216 sayılı Büyükşehir Kanununda görev ve sorumlulukları anlatan maddelere baktığımızda, her birinde gençlik ve spor, parklar ve yeşil alanların oluşturulması ile ilgili görevlerinin olduğu görülmektedir. 5302 sayılı Kanunun 6. maddesi özel idarenin görevlerini anlatırken “Gençlik ve spor , sağlık...diye başlayıp, ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarım ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde, ve .... ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında yapmakla görevli ve yetkilidir” ifadelerine yer verilmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 14.maddesinde belediyenin görev ve sorumlulukları anlatılırken: “Belediye, mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla;

İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; ....ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; ....hizmetlerini yapar veya yaptırır.

Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; .....Gerektiğinde, öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verir ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren ve derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül verebilir.” ifadeleri kullanılarak spor ve rekreasyon faaliyetleri konusuna yer verilmiştir.

Öte yandan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun 7. maddesinde ise spor ve rekreasyon hizmetlerine şöyle yer verilmiştir: “Büyükşehir’in bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlenme, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; gerektiğinde

amatör spor kulüplerine malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclis kararıyla ödül vermek." Yine sosyal ve kültürel hizmet olarak diğer fıkralarda da(n-v) şunlardan bahsedilmektedir: "Gerektiğinde mabetler ile sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak." "Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak."

Belediyeler; spor, sağlık, eğitim, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamaktadır. Ayrıca hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygulamaktadır (Belediye Kanunu md.77).

5. Bazı Ülkelerde Spor ve Rekreasyon Faaliyetleri

Günümüzde sağlıklı toplumların oluşturulmasında spor ve rekreasyonun önemi tartışılmayacak kadar büyüktür. Çünkü spor ve rekreasyonun günümüz toplumlarına mutluluk ve gurur sağlamada, sosyal ve ekonomik dezavantajların sonuçlarını azaltmada ve hem ulusun hem de bireylerin zihinsel ve fiziksel sağlığına olumlu etki etmekte çok büyük rolü vardır. Spor, insanların aynı zamanda, farklı ırkları, cinsiyetleri, sosyal sınıfları, yaş, yetenek veya dini inançları bir araya getirebilen aktivitelere katılımını da sağlamaktadır (Torkildsen, 2006: 375).

Evrensel anlamda ülkeler arasında önemli sosyal ve kültürel farklılıklar olduğu söylenebilir. Devlet'inyönetim kademelerinin, vatandaşlarının tüm ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli olan yönetim yapılanmasını oluşturması ve bu kurumları aktif halde çalıştırması kaçınılmazdır. Sportif etkinlikler tüm dünyada birbirine benzemektedir, ancak farklı toplumların kültürlerine göre farklılıklar gösterebilmektedir (Moblely, 2006: 2).

Gelişmiş ülkeler sporun toplum sağlığı için önemini fark ettikleri ve sanayileşme sonucunda hızlı kentleşmenin getirdiği olumsuzlukları gidermede bir araç olarak sporu kullandıkları söylenebilir. Nitekim daha sonra yaşanan savaşlar ve ekonomik buhran dönemlerinde sporun tedavi edici ve canlandırıcı etkisinden yararlanmışlardır. Gelişmiş ülkelerde halka yönelik spor, rekreasyon kavramı içinde yer alır (Sivrikaya ve Doğu, 2011: 55).

Doğu ve arkadaşlarının(2002: 93) tespitlerine göre; “Gelişmiş ülkeler, alt ve üstyapı meselelerini çözmüş ve vatandaşlarına belli standartlarda hayat şartları sunmuş, demokratik hayat nizamına sahip ülkelerdir. Bir gelişmişlik göstergesi olan spora, bu ülkelerde gerekli önem verilmiştir. Bu ülkelerdeki belediyeler sahip oldukları geniş yetkiler ve maddi olanaklarla halka verecekleri spor hizmetini, bilimsel bir yaklaşımla uzun yıllar önce kurumsallaştırmışlardır.”Örneğin Los Angeles Belediyesi, parklarla ilgili birimini 1899, oyun alanı ve rekreasyon birimini 1904'te kurmuştur (Bromage, 1950: 530).

Spor ve rekreasyon konusunda, Kanada’da belediyeler çok çeşitli rekreasyon ve spor hizmetlerinin doğrudan sunumunu üstlenmek üzere belediyelerin teşkilat yapısında rekreasyon birimlerini kurarak, vatandaşların rekreasyon hakları konusunda isteklerine cevap vermek için faaliyetlerini ciddi oranda artırmışlardır. Böyle yapmakla, belediyeler bu hizmetleri, kapatılmalarına rağmen Genç Erkekler ve Kızlar Kulüplerinden ve toplum rekreasyon merkezleri gibi kar gütmeyen derneklerden devralmaktadırlar(Harvey, 2001: 31).

Yine sporun Kanada’da vatandaşlık bilincini geliştirmede katkıları ve etkileri konulu araştırmaya göre, sporun sonsuz yararlarından duygusal, fiziksel ve sosyoekonomik gelişime olan etkileri göz önünde tutulursa, spor ve rekreasyona ulaşım hakkı sağlıklı yaşamla bütünleşmenin bir parçası olmaktadır. Sosyal dışlanmışlık riskindeki gruplar için spor programları olumlu bir etkiye sahip olabilir. Örneğin, gençler aşağıdaki durumlardan biri veya birkaçını yaşadıklarında, suça meyilli yaşam şekillerine kolayca adapte olabilirler: düşük sosyoekonomik yapı, aile desteğinin eksikliği, kendi yaşındaki çetelerle ilişkisi, düşük okul başarısı veya suçun çok işlendiği bölgelerde yaşıyor olması bu durumlardan bazılarıdır. Halbuki, gençlerin belirli özellikleri olan spor ve rekreasyon tesislerine kolay ulaşabildiği yerlerde, suçun önlenmesinde önemli derecede azalma olduğu görülmektedir. Bu anlamda spor programları, gençlere pozitif rol modelleri sağlarsa,

yararlı şeyler yapma imkanı verirse, toplumsallık bilincini verirse, kendine güven ve saygısını artırırsa ve kültürel bilincini geliştirirse, işte o zaman olumlu sonuçlar alınır(Harvey, 2001: 37).

Yerindenlik (subsidiarite) ilkesi gereğince diğer hizmetlerde olduğu gibi, spor ve rekreasyon hizmetlerinde de yerel yönetimlerin bu tür hizmetleri daha kolay ve yaygın bir şekilde, hatta daha ucuz ve etkin bir şekilde sunabilecekleri söylenebilir. Bilindiği gibi yerindenlik ilkesine göre yerel hizmetlerin sunumunda halka en yakın yönetim birimlerinin hizmeti sunmakla sorumlu olması prensibi benimsenmiştir. Ancak en yakın birim söz konusu hizmeti etkin ve verimli sunamayacaksa veya bu hizmetin sunumu yerel birimin gücünü aşıyorsa yerel hizmetin sunumu bir üst makama bırakılmalıdır(Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı md.4/3, 2015). Yerel yönetimlerin bu hizmetleri sunması demokrasi açısından da uygundur ve hukuki bir gerekliliktir. Bu hizmetler tamamen özel sektöre bırakılması hem özel sektörün gücünü aşabilir hem de özel sektörün sunduğu hizmetlerden düşük gelirli bireyler yararlanamayabilir. Bu bakımdan halkın mahalli müşterek ihtiyaçlarını bilen ve tespit edebilen yerel yönetimler, bilhassa belediyeler bu hizmetleri daha iyi planlayabilir ve sunabilir.

Park ve rekreasyon biriminin idari yapılanması ülkeden ülkeye, hatta Amerika Birleşik Devletlerinde şehirden şehire değişebilir. Bu birimler, kendi bütçe ve personelleriyle park ve oyun alanlarının planlanması, bakım ve onarımı ile etkinliklerin düzenlenmesinden sorumludur. Bunların dışında, diğer kurum ve kuruluşla ortaklaşa hareket ederek onların düzenlediği faaliyetlere destek olur. Park ve rekreasyon birimleri, yapacakları faaliyetleri bilimsel verileridikkate alarak yapmaya çalışırlar. Bunlardan başka, yöreye göre değişebilecek diğer şartlar için bilimsel çalışmalar da yapılmalıdır. Dolayısıyla yapılacak çalışmalar: her yaş grubuna yönelik, herkesin rahatça ulaşabileceği şekilde ve eğitim-öğretim ortamlarıyla yani okulla iç içe olmalıdır.Çünkü rekreasyon ve eğitim çalışmalarının amaçları, programları ve faaliyetleri birbirine çok benzer ve bu iki faaliyetin bir arada yapılmasının (başta ekonomik fayda) pek çok faydası vardır (Doğu vd., 2002: 94).

Bu konuda Amerika'da Athletic Institute tarafından Park-Okul Projesi geliştirilmiştir. Bu projenin en önemli amacı var olan spor ve rekreasyon olanaklarının ekonomik kullanımı ile, eğitim, rekreasyonve toplum hayatına ilgiyi artırmak ve kaliteli hale getirmektir. Proje, okul binalarından başka oyun alanları, çocuk parkı ve yeşil alanlarıyla çok amaçlı hizmet için düşünülmüş düzenlemeleri içermektedir (McLean, 1959: 260). Belediyelerin

sporla ilişkilerini ABD'deki çeşitli belediyelerin uygulamalarından örneklerle anlatan Doğu ve arkadaşları (2002: 95) Chester Belediyesinin sporla ilgili felsefesinin şöyle olduğunu aktarmaktadırlar: "Belde sakinlerinin yaşam kalitesini yükseltmek ve toplumun gelişmesi için, birlik ve beraberlik ruhunu canlandıracak, birey ve grup katılımına uygun faaliyet ve imkanlar sunmaktır. Kendi düzenlediği etkinliklerden başka diğer etkinliklere maddi ve idari yardımlar yapar. Chester Rekreasyon Servisi, belediye meclisinin özel komisyonuna bağlı olarak çalışır. Servis, mevcut hedefler doğrultusunda rekreasyon imkanlarını genişletmek için, spor eğitim programları, gönüllü kuruluşlara ve kulüplere yönetim kursları, sporculara maddi yardım ve diğer örgütlerle işbirliğine dayalı faaliyetler düzenler. Okul bahçeleri rekreasyon merkezleri olarak düzenlenmiş ve yıl boyunca çalışmalar devam etmektedir. Yaz aylarında ise, çok geniş seçenekli yaz kampları düzenlenmektedir."

Yine Doğu ve arkadaşlarının (2002: 95) aktardıklarına göre: "Ohio'daki Clyde Belediyesi ise, diğer hizmetlerinden başka gençlere yönelik mahalli ligler düzenliyor. Amerika'daki belediyeler genellikle sahip oldukları parklar ve çok geniş seçenekli spor alanlarını işleterek, eğitim ve yönetim programları düzenleyerek ve bu alanda hizmet veren kurum ve kuruluşlara, rehberlik ve liderlik çalışmalarıyla hizmet eder. Kanada'daki County of Kings Belediyesi, gönüllü kuruluşlara, planlama, liderlik, toplum gelişimi, yönetim eğitimi verip maddi konularda destek olmaktadır."

Sivrikaya ve Doğu'nun (2011: 55) araştırmalarında: Amerika Birleşik Devletleri'nde ilk belediye rekreasyon ve oyun alanları birimi 1904 yılında Los Angeles'ta kurulduğunu ve 1947 yılında park ve rekreasyon birimleri birleştirilerek hem spor yapma imkanları hem de organizasyon faaliyetlerinin koordinasyonunun gerçekleştirildiğini anlatmaktadırlar ve bugün 390 ayrı rekreasyon merkezinde milyonlarca insana spor hizmeti verildiğinden bahsetmektedirler. Aynı araştırmada Los Angeles, San Diego ve Bellingham gibi şehirlerin belediyelerinde park ve rekreasyon hizmetlerinin yerine getirilmesi için belediyelerde bu isim ile birimler kurulduğu da belirtilmektedir. Bu bağlamda Los Angeles Park ve Rekreasyon Birimi, belediye başkanı tarafından seçilen ve belediye meclisi tarafından onaylanan üyelerden oluşan, Park ve Rekreasyon Komisyonu tarafından yönetilir. Birim müdürünü komisyon atar ve yetkilendirir. Her rekreasyon merkezinin ayrı bir komisyonu ve idarecisi bulunur. Park ve rekreasyon birimi tarafından hazırlanan plan doğrultusunda her park ve rekreasyon merkezinde ayrı planlar yapılarak çalışmalar yürütülür. Şehrin spor ve rekreasyon ihtiyaçları, öncelik sıraları,

şehrin bölgelerine göre ayrı ayrı planlama birimi tarafından bilimsel araştırmalarla tespit edilip komisyona sunulur. Şehirdeki parklar, çocuk bahçeleri, oyun alanları, rekreasyon merkezleri, havuzlar, tarihi ve kültürel bina ve alanlar, plajlar, doğal alanlar, çocuk bakım merkezleri, yemek, gençlik ve spor programları ve golf kursları bu birimin sorumluluk alanındadır (Sivrikaya ve Doğu, 2011: 55).

San Diego şehrinde ise, her yaştaki insanlara, değişik meslek gruplarına ve insanların sosyal özelliklerine göre düzenlenmiş rekreasyon programları ve çeşitli spor olanakları sunan büyük parklar bulunmaktadır. 200.000 m²'ye yakın açık alan, 13 yüzme havuzu ve 50 rekreasyon merkezinde çalışan yüzlerce profesyonel ve binlerce gönüllü ile hizmet verilmektedir ve sunulan hizmetlerle ilgili standartlar getirilmiştir. Örneğin, yüzme havuzları her 3 km çapında alana ve 50.000 kişinin oturduğu bölgelere göre planlanmaktadır (sandiego.gov, 2015).

Bellingham Belediyesinin Park ve Rekreasyon Biriminin sorumluluk alanında da şunlar vardır: Park, oyun ve spor alanları, rekreasyon tesisleri ve mezarlıklar da dahil bütün yeşil ve açık alanların bakım ve işletmesi bu birimin sorumluluğundadır. Bu sorumluluk, en ince detaylarına kadar belediye kanunuyla belirlenmiştir. Ayrıca bu alanlarda yapılacak her türlü rekreasyon programı ve faaliyetinin, planlaması ve yürütülmesi bu birim tarafından yapılır. Bu birimin temel hedefleri arasında, rekreasyon alanlarının ve programlarının sürekli geliştirilerek şehrin güzelleştirilmesi yer almaktadır. Burada dikkati çeken şey şudur. Aşağıda belirtildiği üzere belediyenin bünyesinde oluşturulan park ve rekreasyon biriminin yönetiminde görev alanlar sekreter hariç tamamen dışardan çeşitli katmanlardan oluşmaktadır ve belediye tarafından kendilerine hiçbir ücret ödenmemektedir. Bu bağlamda birimin oluşumu ve işleyişi şöyledir: "Birim yöneticisini belediye başkanı belirler ve görevlendirir. Birim çalışmalarını danışma kurulunun tavsiyeleri doğrultusunda yürütür. Danışma kurulu, halkın ihtiyaçlarını belirleyerek birimin politika ve stratejilerini oluşturur. Halkın yapılan çalışmalara katılımını arttırmak birimin temel hedefidir. Danışma kurulu, belediye başkanı tarafından seçilen 10 üye ve şehrin eğitim yöneticisinden oluşur. 3 yıllık süreyle ve en fazla iki dönem üst üste görev yaparlar. Kurul üyelerine hiçbir ücret ödenmez ve belediyede herhangi bir görevde çalışmaz. Kurul ayda en az bir kere toplanır. İlk toplantıda kurul başkanı ve yardımcısı seçilir. Ayrıca belediye çalışanlarından bir personel sekreter olarak belirlenir. Kurul en az 5 üyeye toplanabilir. Kurul ilk toplantısında ilke, öncelik ve hedeflerini belirler" (Sivrikaya ve Doğu, 2011: 56).

Avrupa ülkelerinde spor ve rekreasyon hizmetlerinin sunumu ve bu faaliyetlere katılım ülkelere göre değişiklik arz etmektedir. Ancak daha çok bu faaliyetlerin düzenlenmesi ve sunumunda yerel yönetimlere görev ve sorumluluk verildiği, aynı zamanda özel ve gönüllü kuruluşların da katılımının olduğu söylenebilir. Örneğin Federal Almanya'da, anayasal ilke olarak kişinin hakları ve çıkarları serbest, özerk örgütlerce geliştirilip uygulanması benimsenmiştir. Bu anlamda Alman spor politikaları kişinin öz sorumluluğu ve bağımsızlığı ilkesine dayandığından, spor örgütleri de kendi alanlarını özerk bir şekilde kontrol ederler. Federal hükümet, eyalet hükümeti ve yerel yönetimler, sporun gelişmesi için hem yasal yönden hem de maddi bakımdan destek olabilirler. Eğer spor kuruluşları faaliyetleri için personel veya finansal kaynağa ihtiyaç duyarlarsa bu hükümet kademelelerinden birisinin yardımını kullanırlar. Zira bu da yerindenlik ilkesine uygun bir uygulamadır. Nitekim Alman Anayasası'nda açıkça federal hükümete spor konusunda sorumluluk verilmemiştir ve sporla ilgili bir bakanlık da yoktur. Bunun yerine, hem federal hem de eyalet seviyesindeki bakanlıkların içinde spor faaliyetlerinden sorumlu daireler vardır (Hartmann-Tews, 2005: 155).

Diğer taraftan Hollanda'da devlet, altyapı çalışmaları, spor organizasyonları, spora katılımı teşvik, düzenli spor yapma ve sağlıklı bir yaşam şekli, spor faaliyetlerinin niteliğinin artırılması gibi konularda çalışmalar yaparken, hükümet dışı teşkilatlanmalar ise, mali konular, spor tesisleri ve yatırımları, elit sporcular ve federasyonlara sosyal destek, hukuki sorunlar gibi konularda çalışmalar yapmaktadır(Gaziantep Kent Konseyi Raporu, 2015).Nitekim uygulama örneklerinden Hollanda'nın Eindhoven şehrinde, 150.000 metrekarelik alan spor alanlarına ayrılmış ve 100.000'e yakın spor tesisi aktif olarak halkın kullanımına açıktır. Eindhoven Belediyesi, bu kadar çok alan ve tesis ile çok insanın spor yapmasını ve sporu teşvik etmeyi hedeflemiştir. Bu amaçla, spor kulüpleri desteklenmekte, ucuz tarifelerle spor imkanı sunulmakta, az gelirli ailelere fon ayrılmakta ve çok çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Spor sahalarının işletmesini şirketler yapmaktadır ve belediyenin 5 tane spor şirketi vardır. Halkı spor yapmaya teşvik edecek projeler, sivil toplum örgütleri ve diğer kurumların işbirliğiyle yürütülmektedir(Sivrikaya ve Doğu, 2011: 57).

Fransa'daise devlet, bürokratik kademeleri azaltarak her yaş ve kesimin beden eğitimi ve spor faaliyetlerini teşvik etmekte, gençlik faaliyetlerinin geliştirilmesi ve politikalarının belirlenmesi ve bütçe kullanımı ve denetlenmesi ile ilgili çalışmalar yapmakta, hükümet dışı teşkilatlar ise, elit

seviye sporcularının refah seviyelerinin artırılması, tesisleşme alanında yatırımların artırılması, ülkede spor fikir ve uygulamalarının gelişimlerine katkıda bulunan kuruluşların desteklenmesi gibi görevleri üstlenmişlerdir (Gaziantep Kent Konseyi Raporu, 2015).

Sivrikaya ve Doğu'nun (2011: 58) tespitlerine göre: Japonya'da yapılan bir araştırma, spor parklarının halkın en çok tercih ettiği spor hizmeti olduğu, dolayısıyla halkın spora katılımını arttırdığını göstermiştir. Spor parklarının, özellikle mahalle aralarındaki açık mekanlarda başarılı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca enformel spor aktiviteleri ile organize spor etkinliklerinde en küçük spor parkının 6000 metrekare, tesislere ulaşımında ideal sürenin en çok 10-15 dk. olması gerektiği belirlenmiştir.

AB sağlıklı, barışçıl, siyasi ve ekonomik anlamda istikrarlı bir birlik oluşturmayı hedeflemektedir. Bu açıdan sporun sosyal bütünleşme aracı olarak oynayabileceği rol önem taşımaktadır. Spor, çeşitli aktörlerin etkileşimde bulunması, ağlar oluşturması ve işbirlikçi/rekabetçi ilişkiler geliştirilmesi için ortam sağlamaktadır. Ayrıca spora ilişkin farklı düzeylerdeki (uluslararası, Avrupa, ulusal, bölgesel, yerel) kurumların kendi aralarında ve diğer aktör ve kurumlarla olan etkileşimlerini de sağlamaktadır. Mikro düzeydeki spor projeleri bir taraftan bireyler açısından fayda sağlarken, diğer taraftan daha istikrarlı, sağlıklı ve birbiri ile ilişkili bir toplum oluşturulmasına katkı sağlayarak Avrupa bütünleşmesini de etkileyebilmektedir (Taş vd., 2013: 144).

Öte yandan Avrupa Kentsel Şartı, 17-19 Mart 1992 tarihleri arasında gerçekleşen Avrupa Konseyi Avrupa Yerel Yönetimler Konferansı'nda kabul edilmiştir. Bunu takiben Avrupa Kentsel Şartı çerçevesinde hazırlanan "Avrupa Kentsel Haklar Bildirgesi" de, kentte yaşayan bireylerin gündelik yaşamlarında karşılaştığı sorunlar konusundaki haklarını biraraya getiren bir belge niteliğini taşımaktadır. Güvenlik, sağlıklı çevre, istihdam, konut, sağlık, trafik, spor, kültürlerarası kaynaşma, nitelikli mimari ve fiziksel çevre, katılım, ekonomik kalkınma, sürdürülebilir kalkınma, doğal kaynaklar ve değerler, bireysel gelişim, belediyelerarası işbirliği, akçal kaynak, eşitlik gibi konuların ele alındığı belge, Avrupa Kentsel Şartı'nda ortaya konan ilkelere dayanmaktadır (Ökmen, 2015; Duru, 2015). Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu olarak da bilinen bu belgeye göre: Spor ve boş zamanları değerlendirme, oldukça geniş bir fiziksel aktivite yelpazesini kapsar, bunlar; hafif egzersizler, oyun, hedefli ve performansı arttırmaya yönelik egzersiz, en mükemmel ulaşmaya yönelik sistemli bedensel çalışmalardır. Bu

tür faaliyetlerin kişi ve toplum yaşamında yeri önemlidir. Kentsel alanlarda yoğunlaşmış insan toplulukları ve beraberinde getirdiği baskılar, çeşitli spor olanaklarının sağlanması ihtiyacını doğurur. Spor, kişileri ve cemiyetleri bir araya getirerek iletişim olanaklarını artırır, özellikle gençleri yönlendirerek, sosyal yaşama yabancılaşmalarına engel olur. Aynı zamanda, uyuşturucu kullanımıyla savaşta ve uyuşturucu kaynaklı dışlanmaya karşı da önemli bir çaredir. Herkesin, ilgi alanları ve kabiliyetleri yönünde spor faaliyetlerine katılmaya hakkı vardır, bu sayede kişiler, bedensel ve sosyal güvenlerini artırarak yaşamlarını daha anlamlı kılarlar. Dolayısıyla Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonunda yer alan Kentli Hakları bir takım ilkelerle korunmaya çalışılmıştır ve bu ilkeler aşağıdaki maddelerden oluşmaktadır(Avrupa Kentsel Şartı, 1996):

1. Tüm kent sakinlerinin, eğlence, dinlenme ve spor faaliyetlerinde yer alma hakkı,
2. Spor alanlarının sağlıklı ve güvenli olarak tasarlanması,
3. Her kent sakininin kişisel potansiyelleri doğrultusunda istediği sporu yapma hakkı.

6. Sonuç ve Öneriler

Spor ve rekreasyon faaliyetleri, belde sakinleri için bir belediyenin yapabileceği en önemli hizmetlerdendir. Sporun, onunla ilgilenen insanlara çok yönlü ve olumlu katkıları bulunmaktadır. Spor ve rekreasyon faaliyetleri, sadece gençlerin değil, her yaşta insanın kahvehane köşelerinden kurtulmasının ve dinamik, yapıcı-yaratıcı, katılımcı bir yaşama biçimine girmesini sağlayan en önemli fonksiyonlardır. Ne var ki, yalnızca spor alanı yapmak ve bakımıyla ilgilenmek yeterli olmamaktadır. Spor bir düzendir, bir kurumlaşmadır. Eğer bu sağlanmazsa spor alanları için yapılan yatırım istenilen sonucun elde edilmesi için yeterli olmayacaktır (Zengin ve Öztaş, 2010: 71-72).

Sporla ilgili yapılmış olan alan araştırmalarının çoğu yerel yönetimlerin rekreasyon alanlarına ve faaliyetlerine verdikleri önem ve bu konuda vatandaş memnuniyetini araştıran çalışmalardır. Örneğin, Ağılönü ve Mengütay'ın (2009), Yerlisu Lapa ve arkadaşları(2012) ile Tez ve arkadaşlarının (2014) yaptıkları araştırma sonuçları, yerel yönetimlerin spor ve rekreasyon çalışmalarında halkı memnun edecek düzeyde faaliyet gösteremediklerini vermektedir. Yapılan faaliyet ve sunulan hizmetler konusunda hiçbir

bilgilendirme ve reklam olmadığı, hizmetleri yerel yönetimlerin hiç denetlemediği ve tesislerin temizliği konusunun da yetersiz olduğu sonuçlarına ulaşılmaktadır. Bu anlamda yerel yönetimlerin yapılanması içerisinde yöre halkının spor istek ve ihtiyaçlarını karşılayacak yeterli bir sistem bulunmamaktadır. Yerel yönetimler kendi politik kaygıları doğrultusunda, performans sporuna hizmet edecek şekilde yapılanmakta ve yatırım yapmaktadırlar (kalkınma.gov.tr, 2015). Yerel yönetimler sporu yaygınlaştırmak ve çeşitliliğini arttırmak için halkın spora ilişkin beklenti ve ihtiyaçlarının belli bir politika çerçevesinde ele alması gerektiği söylenebilir (Karataş, 2013: 117).

Öte yandan aynı görüşü teyit eden başka araştırmalar da vardır. Nitekim Karataş, Ünal(2001), Şahin (2007), Karataş ve ark.,(2011:154-163) ve Hacıcaferoğlu ve ark., (2012:42-51) nin yaptıkları araştırmalara dayanarak halkın sportif aktivitelere katılımını sağlamakla mükellef olan belediyelerin, tesis ve malzemelerinin oldukça az olduğu, sporu yaygınlaştırma çalışmalarını için yeterli kaynaklara sahip olmadığı, spor alanında yeterli koordinasyonun sağlanmadığı, tesislerin kullanımında yeterli programlama yapılamadığı, spor alanındaki istihdamın yeterli olmadığı sonucunu çıkarmıştır (Karataş, 2013: 117-118).

Gerek Amerika ve gerekse Avrupa'da gelişmiş ülkelerin belediyeleri tarafından oluşturulan ve uygulanan spor ve rekreasyon ile ilgili politikaları yukarıda bahsedilen bilgiler ışığında, ülkemizdeki belediyelerin spor ve rekreasyon politikaları ve hizmetleriyle karşılaştırdığımızda ülkemizdeki uygulamaların oldukça yetersiz olduğu söylenebilir. Yine ülkemizdeki spor ve rekreasyon politikalarının oluşturulmasında yerel yönetimlerden ziyade, merkezi hükümet ağırlıklı politikaların oluşturulmasına ağırlık verildiği, yerel yönetimlere inisiyatif ve yetki bırakılmasına çok fazla sıcak bakılmadığı da söylenebilir. Çünkü cumhuriyetin başından beri spor ve rekreasyon alanlarının yapımını ve işletilmesini çoğunlukla merkezi hükümet üstlenmiş, halen de böyle devam ettiği görülmektedir. Bu bağlamda yukarıda bahsi geçen Amerika, Kanada, Almanya, Hollanda ve Fransa gibi gelişmiş ülkelere benzer bir şekilde ülkemizde de bu hizmetler yerel yönetimler ile diğer özel kurum ve gönüllü kuruluşların da katılımıyla bir yönetim anlayışı içinde daha etkin ve verimli olarak, halkı daha tatmin edici bir şekilde sunulabilir.

Sonuç olarak yerel yönetimlerin gerek ülke düzeyinde, gerekse yerel düzeyde sporun geliştirilmesi ve halka benimsetilmesi için spor hizmetlerinin düzenlenmesini sağlayacak etkin politikalar üretmesi ve spor tesisleri-

nin yapımı ve kullanımı için gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Ülkede spor faaliyetlerinin ve hizmetlerinin sunulmasında 58. Gül Hükümetinin programında vurgulandığı gibi, devlet aktif rol alma yerine düzenleyici ve denetleyici olmalı ve spor hizmetlerinin sunumunda da yönetim uygulamasına geçilerek, hizmetler sadece yerel yönetimlere bırakılmamalı, özel sektör ve gönüllü kuruluşlardan da yararlanmalıdır.

Kaynakça

- Ağılönü, Ali- Mengütay,Sami(2009), “Yerel Yönetimlerde Rekreasyon Hizmetleri ve Model Belirleme”, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt:6 Sayı:2 Yıl:2009, ss.160-176.
- Avrupa Kentsel Şartı (AKŞ) (1996), Çev. Zerrin Yener ve Kumru Arapkirlioğlu, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara.
- Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (1985), (http://www.tbb.gov.tr/mevzuat/kanunlar/Avrupa_Yerel_Yonetimler_ozerklik_Sarti.pdf, 15.09.2015)
- Aykın,Alparslan Gazi-Bilir, Fatma Pervin (2013), “Hükümet Programları ve Spor Politikaları”, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 22, Sayı 2, ss.239-254.
- Bromage, Arthur (1950), Municipal Government and Administration, Appleton Century-CroftsInc., New York.dan aktaranDoğu, Gazanfer-Kesim, Ümit-Sivrikaya, Ömer (2002). “Belediyelerin Sporla İlgili İşlevleri: Düzce Belediyesi Örneği”, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt 11, Sayı 2 Nisan,s.93.
- Doğu, Gazanfer-Kesim,Ümit-Sivrikaya, Ömer (2002). “Belediyelerin Sporla İlgili İşlevleri: Düzce Belediyesi Örneği”, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt 11, Sayı 2 Nisan, ss. 89-106.
- Duru, Bülent “Avrupa Birliği Kentsel Politikası ve Türkiye Kentleri Üzerine”, acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/1423/2040.pdf. (Erişim T: 10.02.2015)
- Edwards, Peggy-Tsouros, Agis (2006), Promoting Physical Activity and Active Living in Urban Environments: The Role of Local Governments, Publications WHO Regional Office for Europe Scherfigsvej 8 DK-2100 CopenhagenØ, Denmark.
- Ekenci, Güner-Serarşlan,M. Zahit (2006), “Gelişim Aşamaları Bakımından Türk Spor Teşkilatı ve Değerlendirilmesi”, Spor Yönetimi ve Örnek Olay Analizi (Ed.): M. Zahit Serarşlan, Orpa Kültür Yayınları, İstanbul, ss. 15-27.
- Gaziantep Kent Konseyi Spor Çalışma Grubu Raporu (2009-2011) (<http://www.gaziantepkentkonseyi.org.tr/dosyalar/dosyalar/Spor%20E%C4%9Fitim%20Komisyonu%20Raporu.pdf>, 15.09.2015)
- Hartmann-Tews, Ilse (2005), “Sportforall-System and Policy”, Sportand Physical Education in Germany, Edited by Roland Naul and Ken Hardman, the Taylor and Francis e-Library.

- Harvey, Jean, (2001), "The Role of Sportand Recreation Policy in Fostering Citizenship: The Canadian Experience", Canadian Policy Research Networks Inc. (CPRN), 600-250 Albert Street, Ottawa, Ontario K1P 6M1, CPRN Discussion Paper No. F117, pp.23-45.
- Karataş, Özgür (2013), "Türkiye’de Belediyelerin Spor Politikaları", Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi, Ekim/Kasım/Aralık Güz Dönemi Cilt: 2 Sayı: 6 Yıl:2013, ss. 113-121.
- Mclean, Mary (1959), Local Planning Administration, International City Manager Association, Chicago, dan aktaran Doğu, Gazanfer- Kesim, Ümit- Sivrikaya, Ömer (2002). "Belediyelerin Sporla İlgili İşlevleri: Düzce Belediyesi Örneği", Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt 11, Sayı 2 Nisan, s.95.
- Mobley, Tony A. (2006), "Yerel Yönetimlerin Halkın Rekreasyon ve Park İhtiyaç ve Hizmetlerini Karşılamadaki Rolü", 27-28 Nisan 2006 Eskişehir Sağlıkli Kentler Birliği Toplantısı.
- Ökmen, Mustafa (2008), "Bir İnsan Hakkı Olarak Yerel Haklar ve Avrupa Kentsel Şartı", Yerel Siyaset Dergisi, Mayıs 2008/5, ss. 13-18. www.yerelsiyaset.com/pdf/mayis2008/5.pdf,(Erişim T; 10.02.2015)
- Sivrikaya, Ömer- Doğu, Gazanfer (2011), "Düzce Belediyesinin Spor Hizmetleri İçin Örnek Bir Yönetim Modeli", Pamukkale Journal of SportSciences, Vol.2, No.3, pp:52-74.
- Taş, İlkay- Şemşit, Sühal- Eylemer, Sedef (2013), "Avrupa Birliği Örneğinde Uluslararası Spor Politikasının Gelişimi: Ekonomik, Sosyal Ve Siyasal Boyut", Süleyman Demirel Üniversitesi, Vizyoner Dergisi, Y.2013, C.4, S.9., ss.136-151.
- Tez, Özgür- Dođan, Özgün- Yavaş, Özge-Erkaya, Elif- Tavazar, Hande- Güzel, Pınar (2014), "Yerel Yönetimlerde Serbest Zaman ve Rekreasyon Hizmetleri (İzmir İli Örneği)", International Journal of ScienceCultureandSport, July 2014: Special Issue 1,pp.511-524.
- Torkildson, G. (2006), Leisure and Rekreation Management, 5th Edition, byRoutledge, Taylor and Francis Group, London and New York.
- Yerlisu Lapa, Tennur-Varol,Rana-Tuncel, Erdal Fikret- Ağyar, Evren-Certel,Zehra (2012), "Belediye’ye Ait Park Alanlarını Sportif Amaçlı Kullanan Bireylerin Katılımlarının ve Beklentilerinin İncelenmesi: Bornova Örneği", I.Rekreasyon Araştırmaları Kongresi:ss. 851- 865, 12-15 Nisan 2012, Kemer, Antalya.
- Zengin, Eyüp-Öztaş, Cemal (2010). "Yerel Yönetimler ve Spor", Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, (55). ss, 49-78.
- VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2000), (www.kalkınma.gov.tr, 20.09.2015)
- 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu (2004)
- 5302 sayılı İl Özel İdare Kanunu (2005)
- 5393 sayılı Belediye Kanunu (2005)

(<https://line.do/genclik-politikalari/agq/vertical>, 29. 09. 2015)

(<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.638.pdf>, 25. 09. 2015)

(<http://www.sandiego.gov/park-and-recreation/centers/index.shtml> , 29. 09. 2015)

(<http://www.sosyalhizmetuzmani.org/sosyalbelediyecilik.htm>, 11.09.2015)

(<http://www.tbmm.gov.tr/hukumetler/HP58.htm>, 20.09.2015)

(<http://www.tbmm.gov.tr/hukumetler/HP61.htm>, 20.09.2015)